

Guia docent de l'assignatura "Educació per a la ciutadania"**2011/2012**

Codi: 101661

Crèdits ECTS: 6

Titulació	Pla	Tipus	Curs	Semestre
2500260 Educació social	827 Graduat en Educació social	OT	0	0
2500261 Pedagogia	825 Graduat en Pedagogia	OT	0	0
2500797 Educació infantil	847 Graduat en Educació infantil	OT	0	0
2500798 Educació primària	896 Graduat en Educació Primària	OT	0	0

Incidències

L'assignatura que es desenvolupa a continuació en aquesta guia és comuna als quatre graus (Grau d'Educació Primària, Grau d'Educació Infantil, Grau d'Educació Social i Grau de Pedagogia) de la Facultat de Ciències de l'Educació. Això implica que les competències que es presenten tenen el seu origen en quatre plans d'estudis diferents i explica la llarga llista resultant. Explica també el fet que cada resultat d'aprenentatge estigui vinculat a més d'una competència. A la pràctica són els resultats d'aprenentatge que es pretenen aconseguir els que el professorat considera en el moment de portar a terme la impartició de l'assignatura i en aquest cas el llistat és molt més reduït. Enguany, però, per raons tècniques encara no resoltes, es visualitza el mateix resultat d'aprenentatge de forma repetida tantes vegades com aquest ha estat associat a cada competència. Aquesta petita incomoditat serà eventual i esperem que es pugui resoldre en el transcurs del proper curs.

Contacte

Nom : Antoni Santisteban Fernández

Email : Antoni.Santisteban@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: Sí

Algun grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No existeixen.

Objectius i contextualització

1. Analitzar i valorar l'actual concepció de l'educació per a una ciutadania democràtica i les raons que expliquen la introducció de l'assignatura dins de l'ensenyament obligatori.
2. Caracteritzar els criteris per a la selecció dels continguts i dels procediments de l'educació per a la ciutadania i la seva contribució al desenvolupament de la competència social i ciutadana, i de la resta de competències.
3. Comprendre diferents enfocaments teòrics i propostes pràctiques al voltant de l'educació per la ciutadania.
4. Conèixer i experimentar diferents mètodes i estratègies per a l'educació per a la ciutadania en contextos d'educació formal i no formal.

Competències i resultats d'aprenentatge

1409:EEI03 - Dissenyar i regular espais d'aprenentatge en contextos de diversitat i que atenguin a les singulars necessitats educatives dels estudiants, a la igualtat de gènere, a l'equitat i al respecte als drets humans.

1409:RA095 - Identificar, descriure i analitzar models didàctics, estratègies i materials curriculars sobre la cultura política i la cultura cívica.

1409:EEP05 - Dissenyar i regular espais d'aprenentatge en contextos de diversitat i que tinguin en compte la igualtat de gènere, la equitat i el respecte cap als drets humans que conformen els valors de la formació ciutadana.

1409:RA095 - Identificar, descriure i analitzar models didàctics, estratègies i materials curriculars sobre la cultura política i la cultura cívica.

1409:EP07 - Aplicar i coordinar programes de desenvolupament personal, social i cultural de caràcter educatiu i formatiu en modalitats presencials i virtuals.

1409:RA095. - Identificar, descriure i analitzar models didàctics, estratègies i materials curriculars sobre la cultura política i la cultura cívica.

1409:FBI03.03 - Promoure i col·laborar en accions, dins i fora de l'escola, organitzades per famílies, ajuntaments i altres institucions amb incidència en la formació ciutadana.

1409:RA095 - Identificar, descriure i analitzar models didàctics, estratègies i materials curriculars sobre la cultura política i la cultura cívica.

1409:G03 - Respectar la diversitat i pluralitat d'idees, persones i situacions.

1409:RA093 - Elaborar models de seqüències didàctiques per al foment de la llibertat democràtica, la igualtat de gènere, la justícia social i la solidaritat.

1409:RA093. - Elaborar models de seqüències didàctiques per al foment de la llibertat democràtica, la igualtat de gènere, la justícia social i la solidaritat.

1409:T04 - Adoptar una actitud i un comportament ètic i actuar d'acord als principis deontològics de la professió.

1409:RA094 - Analitzar i aplicar les aportacions de la història, la geografia i les ciències socials a l'ensenyament dels drets humans.

1409:T08 - Mantenir una actitud de respecte cap al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, actituds i pràctiques sostenibles, que tinguin en compte la igualtat de gènere, l'equitat i el respecte cap als drets humans.

1409:RA094 - Analitzar i aplicar les aportacions de la història, la geografia i les ciències socials a l'ensenyament dels drets humans.

1409:TF08 - Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans.

1409:RA094. - Analitzar i aplicar les aportacions de la història, la geografia i les ciències socials a l'ensenyament dels drets humans.

1427:EES05 - Dissenyar i desenvolupar processos de participació ciutadana i acció socio-comunitària.

1427:RA095 - Identificar, descriure i analitzar models didàctics, estratègies i materials curriculars sobre la cultura política i la cultura cívica.

1427:G03 - Respectar la diversitat i pluralitat d'idees, persones i situacions.

RA093 - Elaborar models de seqüències didàctiques per al foment de la llibertat democràtica, la igualtat de gènere, la justícia social i la solidaritat.

Continguts

Bloc 1

1. El concepte de ciutadania a l'escola. Evolució i actualitat.
2. El currículum d'educació primària d'EpC (Finalitats, continguts i evaluació) a Catalunya, Espanya y la UE.

Bloc 2

- 3.. Mètodes i estratègies d'ensenyament i aprenentatge en EpC. Mètodes socio-afectius
4. Les aportacions de les ciències socials a l'EpC des de la perspectiva crítica

Bloc 3

5. La pluralitat: convivència, diferència i organització social. Les representacions sobre el poder i el conflicte
6. Sistemes polítics i cultura política: socialització política i escola
7. La cultura cívica: racionalitat, comunicació, resolució de conflictes i intervenció social.
8. El futur: Els Drets Humans i la formació de la competència social i ciutadana al món actual.

Metodologia

El protagonista en el procés d'ensenyament aprenentatge és l'estudiant i és sota aquesta premissa s'ha planificat la metodologia de l'assignatura tal i com es mostra en el quadre que hi ha a continuació:

Activitat	Hores	Metodologia	Resultats Aprenentatge
<u>Activitat presencial</u>	35%	Exposició per part del docent on es proposaran els aspectes teòrics centrals de l'educació per la ciutadania. Estudis de casos en què es reflecteixin els plantejaments teòrics, que serveixin d'exemples de com es configura a nivell didàctic l'EPC	E.1. Elaborar models de seqüències didàctiques per al foment de la llibertat democràtica, la igualtat de gènere, la justícia social i la solidaritat. E.2. Analitzar i aplicar les aportacions de la història, la geografia i les ciències socials a l'ensenyament dels drets humans a l'escola primària. E.3. Identificar, descriure i analitzar models didàctics, estratègies i materials curriculars sobre la cultura política i la cultura cívica a l'escola primària.
<u>Activitat supervisada</u>	5%	Tutories sobre els temes i casos abordats en la classe i en les activitats autònomes.	E.1. Elaborar models de seqüències didàctiques per al foment de la llibertat democràtica, la igualtat de gènere, la justícia social i la solidaritat. E.3. Identificar, descriure i analitzar models didàctics, estratègies i materials curriculars sobre la cultura política i la cultura cívica a l'escola primària.
<u>Activitat autònoma</u>	55%	Lectures i comentaris de textos.	E.2. Analitzar i aplicar les aportacions

		Consulta bibliogràfica. Realització d'activitats pràctiques i propostes de manera individual i en grup per a la seva exposició.	de la història, la geografia i les ciències socials a l'ensenyament dels drets humans a l'escola primària. E.3. Identificar, descriure i analitzar models didàctics, estratègies i materials curriculars sobre la cultura política i la cultura cívica a l'escola primària.
Activitat d'avaluació Continuada	5%	Seguiment del treball individual o en grup.	E.1. Elaborar models de seqüències didàctiques per al foment de la llibertat democràtica, la igualtat de gènere, la justícia social i la solidaritat. E.3. Identificar, descriure i analitzar models didàctics, estratègies i materials curriculars sobre la cultura política i la cultura cívica a l'escolaprimària.

Activitats formatives

Activitat	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Activitat presencial, amb estudi de casos	52.5	2.1	1409:RA095 , 1409:RA095 , 1409:RA095. , 1409:RA093 , 1409:RA094 , 1409:RA094. , RA093 , 1427:RA095 , 1409:RA094 , 1409:RA093. , 1409:RA095
Tipus: Supervisades			
Activitat d'avaluació continuada	7.5	0.3	1409:RA095 , 1427:RA095 , RA093 , 1409:RA093. , 1409:RA095 , 1409:RA095. , 1409:RA093 , 1409:RA095
Tutories sobre els temes i casos abordats en la classe	7.5	0.3	1409:RA095 , 1409:RA093 , 1427:RA095 , RA093 , 1409:RA093. , 1409:RA095 , 1409:RA095 , 1409:RA095.
Tipus: Autònomes			
Comentari bibliografia, activitats pràctiques, propostes i exposició	82.5	3.3	1409:RA095 , 1409:RA094 , 1427:RA095 , 1409:RA094. , 1409:RA094 , 1409:RA095 , 1409:RA095. , 1409:RA095

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura es realitzarà al llarg de tot el curs acadèmic mitjançant les activitats que es mostren en la graella que hi ha a continuació.

Activitat d'Avaluació	% de la nota	Resultats Aprenentatge

BLOC 1	Treball de seguiment de les lectures i de reflexió sobre les temàtiques tractades a classe, en referència al temari de les unitats 1 i 2	30%	E.2. Analitzar i aplicar les aportacions de la història, la geografia i les ciències socials a l'ensenyament dels drets humans a l'escola primària. E.3. Identificar, descriure i analitzar models didàctics, estratègies i materials curriculars sobre la cultura política i la cultura cívica a l'escola primària.
BLOC 2	Treball de seguiment de les lectures i de reflexió sobre les temàtiques tractades a classe, en referència al temari de les unitats 3 i 4	30%	E.1. Elaborar models de seqüències didàctiques per al foment de la llibertat democràtica, la igualtat de gènere, la justícia social i la solidaritat.
BLOC 3	Disseny de propostes d'intervenció didàctica a l'escola i control del temari de les unitats 5 a la 8	40%	

Per poder superar l'assignatura s'han d'aprovar les activitats d'avaluació dels tres blocs. L'avaluació dels tres blocs comporta un seguiment dels treballs a realitzar, i una presentació continuada del que es demani en cada moment del curs.

L'assistència a classe és obligatòria: l'estudiant ha d'assistir a un mínim d'un 80% de classes.

Activitats d'avaluació

Activitat	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Disseny de propostes d'intervenció didàctica a l'escola i control del temari de les unitats 5 a la 8	40%	0	0.0	1409:RA093 , 1409:RA093. , RA093
Treball de seguiment de les lectures i de reflexió sobre les temàtiques tractades a classe, en referència al temari de les unitats 1 i 2	30%	0	0.0	1409:RA095 , 1409:RA095 , 1409:RA095. , 1409:RA094 , 1409:RA094. , 1427:RA095 , 1409:RA094 , 1409:RA095
Treball de seguiment de les lectures i de reflexió sobre les temàtiques tractades a classe, en referència al temari de les unitats 3 i 4	30%	0	0.0	1409:RA095 , 1409:RA094 , 1427:RA095 , 1409:RA094. , 1409:RA094 , 1409:RA095 , 1409:RA095. , 1409:RA095

Bibliografia

Revistes

- *Perspectiva Escolar* 234, 1999. Educació política

- *Perspectiva Escolar* 270, 2002. Educació per a la ciutadania

- *Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, geografía e historia* 44. Nuevos enfoques de la educación cívica y de la educación política, 2005.

- Íber. *Didáctica de las Ciencias Sociales, geografía e historia* 64. Ciudadanía, 2010.
- *Aula de Innovación educativa* 187. La competencia social y ciudadana. 2009
- *Aula de Innovación educativa* 198. Conocimiento social y las competencias básicas. 2011
- *Cuadernos de Pedagogía* 366, 2007. Educación para la ciudadanía

Pàgines web

- Senderi. Educació en valors. <http://www.senderi.org/>
- Amnistia Internacional: Educació en drets humans <http://www.amnistiacatalunya.org/edu/cat/index.html>

Bibliografia recomanada

- ALBACETE, C./CÁRDENAS, I./DELGADO, C. (2000): *Enseñar y aprender la democracia*. Madrid. Síntesis
- BALL, O./GREADY, P. (2007): *Los derechos humanos*. Barcelona. Intermón Oxfam.
- BOLIVAR, A. (2007): *Educación para la ciudadanía. Algo más que una asignatura*. Barcelona, Graó
- CAMPS, V./GINER, S. (1998): *Manual de civisme*. Barcelona. Ariel
- CASAS, M./BOTELLA, J. (2003): *La democracia y sus retos en el siglo XXI. Elementos para la formación democrática de los jóvenes*. Barcelona. Praxis.
- CORTINA, A. (1998): *Ciudadanos del Mundo. Hacia una teoría de la ciudadanía*. Madrid. Alianza.
- DEBRAY, R. (2000): *El civisme explicat a la meva filla*. Barcelona. Empúries.
- HEATER, D. (2007): *Ciudadanía. Una breve historia*. Madrid. Alianza Editorial. Ciencia Política.
- LÓPEZ, F./ARÀNEGA, S. (comp.): *El mundo en guerra. La educación para la paz (3-12 años)*. Barcelona. Graó
- OLLER, M (1999): Trabajar problemas sociales en el aula, una alternativa a la transversalidad. AUPDCS (ed.): *Un currículum de Ciencias Sociales para el siglo XXI. Qué contenidos y para qué*. Universidad de La Rioja/Diada. 123-129
- PAGÈS, J./SANTISTEBAN, A. (1994): *Democràcia i participació*. Senderi. Quaderns d'Educació Ètica. Vic. EUMO
- PUIG, J. M. (et al.) (2006): *Aprenentatge Servei. Educar per a la ciutadania*. Barcelona. Octaedro.
- SANTISTEBAN, A. (2004). Formación de la Ciudadanía y educación política, en Vera, M.I. y Pérez, D. *La Formación de la ciudadanía: Las TICs y los nuevos problemas*. Alicante: AUPDCS. 377-388.
- SANTISTEBAN, A.; PAGÈS, J. (2007). La educación democrática de la ciudadanía: una propuesta conceptual. Ávila, R.M.; López Atxurra, R.; Fernández de Larrea, E. *Las competencias profesionales para la enseñanza-aprendizaje de la Ciencias Sociales ante el reto europeo y la globalización*. Bilbao: AUPDCS / Universidad del País Vasco. 353-367.
- SANTISTEBAN, A.; PAGÈS, J. (2007) El marco teórico para el desarrollo conceptual de la Educación para la Ciudadanía, en Pagès, J.; Santisteban, A. (coord.). *Educación para la ciudadanía*. Madrid: Wolters Kluwer. Guías para Educación Secundaria Obligatoria. <http://www.guiasenseñanzasmedias.es/materiaESO.asp?materia=ciuda>
- EURYDICE (2005). *La educación para la ciudadanía en el contexto escolar europeo*. Ministerio de Educación y Ciencia.

<http://www.educacion.es/cide/espanol/eurydice/publicaciones/eury2005eccee/Eury2005eccee-ES.pdf>

- Departament d'Ensenyament (2007). Currículum educació primària - Decret 142/2007 DOGC núm. 4915

http://phobos.xtec.cat/edubib/intranet/file.php?file=docs/primaria/ed_ciutadania_pri.pdf